

Vestmannaeyjalínur 4 og 5

(VM4 og VM5)

Tillaga um breytingu á
Aðalskipulagi Vestmannaeyja 2015-2035

Auglýst skv. 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og
lögum um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda og áætlana nr. 111/2021

3. maí 2024

ATA

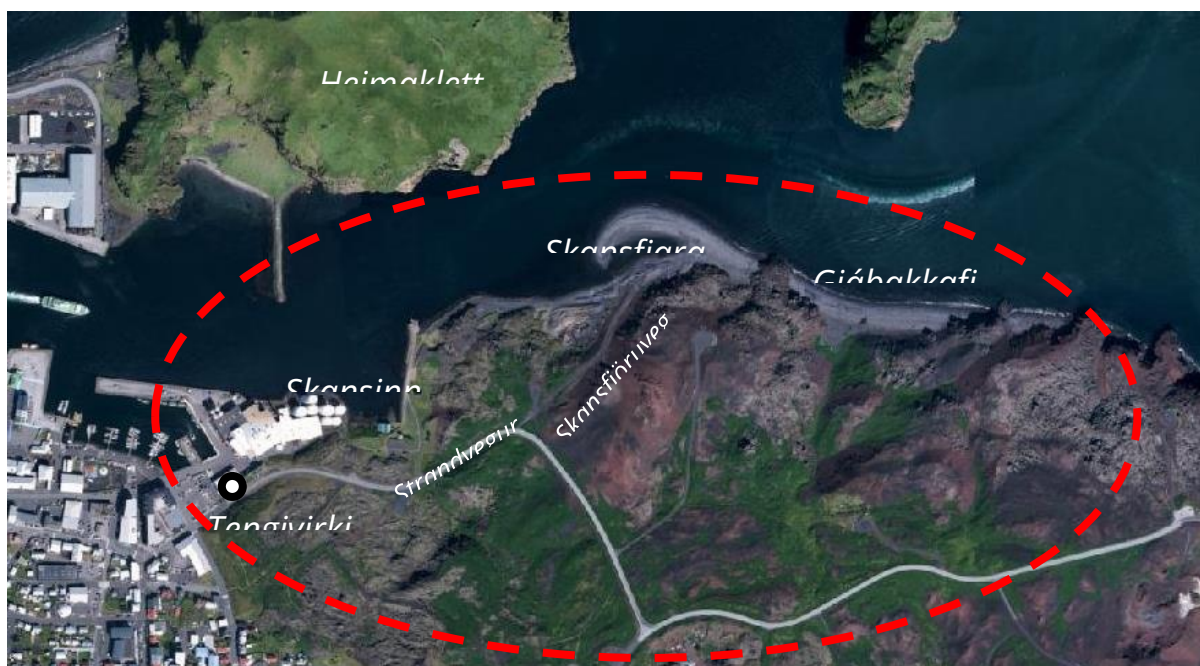
Efnisyfirlit

1 Aðdragandi og tilgangur	2
2 Forsendur	2
2.1 Örugg afhending raforku	2
2.2 Staðhættir	3
2.3 Uppbygging stórskipahafnar í Vestmannaeyjum	3
2.4 Mögulegar lagnaleiðir fyrir VM4 og VM5	4
2.4.1 Landtaka háspennustrengjanna	5
2.4.2 Lega jarðstrengja	5
3 Breytingar á aðalskipulagsgögnum	7
3.1 Breytingar á þéttbýlisupprætti	8
3.2 Breytingar á greinargerð	9
4 Umhverfismat	10
4.1 Viðmið	10
4.2 Mat á áhrifum	11
4.2.1 Yfirborð lands	11
4.2.2 Áhrif á samfélag	11
4.3 Samantekt	12
5 Málsmeðferð	12
Viðauki	12

1 Aðdragandi og tilgangur

Landsnet hyggst leggja tvo nýja 66 kV háspennustrengi, Vestmannaeyjalínu 4 og 5 (VM4 og VM5), frá landi til Vestmannaeyja til þess að auka öryggi við afhendingu raforku. Eftir bilun í núverandi háspennustreng, Vestmannaeyjalínu 3 (VM3), snemma árs 2023 var verkefnið sett í forgang hjá Landsneti, Vestmannaeyjabæ og umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu, enda úrbætur brýnar.

Þar sem lega háspennustrengja er tilgreind í aðalskipulagi er hér sett fram tillaga um breytingu á aðalskipulaginu vegna legu nýrra strengja VM4 og VM5. Fyrir liggur kostamat frá Landsneti fyrir landtöku strengjanna í Vestmannaeyjum og legu jarðstrengja á landi, sem tillagan byggir á (Landsnet, 2024), sjá viðauka.

Mynd 1.1: Svæðið sem skipulagsbreytingin varðar er afmarkað með rauðum hring ásamt tengivirki Landsnets.

2 Forsendur

2.1 Öruggr afhending raforku

Í ársbyrjun 2023 varð bilun í Vestmannaeyjalínu 3 (VM3), sem gerði það að verkum að skerða þurfti raforku til fyrirtækja og einstaklinga. Flytja þurfti rafmagn um eldri 33 kV háspennustreng (VM1) og keyrt var á varaafslvélum Landsnets og HS Veitna. Einnig þurfti að brenna miklu magni af jarðefnaeldsneyti, m.a. til að knýja fiskvinnslustöðvar þar sem bilunin varð í miðri loðnuvertíð. Í kjölfar bilunarinnar var tekin ákvörðun um að setja lagningu tveggja nýrra 66 kV háspennustrengja í forgang til þess að tryggja örugga afhendingu raforku í Vestmannaeyjum. Stefnt er að lagningu strengjanna til Vestmannaeyja sumarið 2024 eða 2025, með markmið um spennusetningu á árinu 2025. Í áætlun um framkvæmdaverk 2023-2026, sem er hluti af Kerfisáætlun Landsnets 2023-2032, eru þessar tímaáætlanir lagðar fram og hefur Orkustofnun samþykkt þær áætlanir.

Aukin flutningsgeta til Vestmannaeyja er ekki síður mikilvæg fyrir framtíðarþróun raforkunotkunar, sbr. umfjöllun í tillögu að Kerfisáætlun 2023-2032.

2.2 Staðhættir

Allar helstu lagnir frá landi til Eyja liggja um innsiglinguna að Heimaey, sbr. mynd 2.1. Ástæða þess að lagnirnar fara allar um innsiglinguna á þessu svæði er sú að landtaka er einföldust þar m.t.t. hafstrauma og landslags neðan- og ofansjávar við norðurströnd Heimaeyjar.

Tveir háspennustrengir VM1 (33 kV) og VM2 (33 kV), vatnsleiðsla og ljósleiðari liggja inn þrengsta hluta innsiglingarinnar meðfram Skansfjöru og koma að landi við Skansinn. Þaðan liggja VM1 og VM2 áfram að tengivirki Landsnets í aðveitustöð HS Veitna, við Strandveg 16.

VM3 kemur hins vegar að landi í austanverðri Gjábackafjöru og liggur þaðan meðfram ströndinni til vesturs, upp meðfram Skansfjöruvegi, áfram meðfram Strandvegi og að tengivirki Landsnets. VM3 liggur því ekki í innsiglingunni þar sem hún er þrengst við Skansfjöruna og um Skansinn.

Staðsetning helstu lagna um mynni hafnarinnar við Skansfjöru er áhættusöm m.a. vegna skipaumferðar um þetta þrönga svæði. Þetta sýndi sig í nóvember 2023, þar sem vatnsleiðslan fór illa þegar skip rak akkeri í hana og stórskemmdi. Því þarf að finna landtöku stað þar sem áhætta er sem minnst.

Mynd 2.1: Núverandi strengir og lagnir á skipulagssvæðinu. Appelsínugular línur (R) eru háspennustrengir, ljósblá (L) er ljósleiðari og blá (V) er vatnslögn.

Háspennustrengur liggur frá tengivirki Landsnets að nýrri fiskeldisstöð Icelandic Landbased Fish farming, sem staðsett er í Viðlagafjöru, sunnan Strandvegar. Hann telst ekki hluti af flutningskerfi raforku og er því ekki sýndur á aðalskipulagsupprætti. Hins vegar þarf að taka tillit til hans þegar endanleg lega VM4 og VM5 er skoðuð, því nokkurt bil þarf að vera á milli þessa strengs og háspenntra strengja Landsnets.

2.3 Uppbygging stórskipahafnar í Vestmannaeyjum

Í Aðalskipulagi Vestmannaeyja 2015-2035 er gert ráð fyrir stórskipahöfn í Skansfjöru, sbr. <https://geo.alta.is/vey/skipulag/>. Vestmannaeyjabær og Vegagerðin vinna sem stendur að greiningu á ákjósanlegri staðsetningu fyrir stækkun hafnarkants og hvort ákjósanlegt sé að stækka

landnotkunarsvæði stórskipahafnar í Skansfjöru til austurs þ.e. yfir í Gjábackkafjöru um Brimnesið. Markmiðið er að tryggja nægilegt rými fyrir hafnarmannvirki og greiðan aðgang stórra skipa að höfninni, án þess að þau trufla aðra starfsemi þar. Nokkur óvissa ríkir um nákvæma framtíðarstaðsetningu stórskipakants á svæðinu frá Skansfjöru yfir í Gjábackkafjöru, sem aftur tengist ákvörðun um legu háspennustrengja.

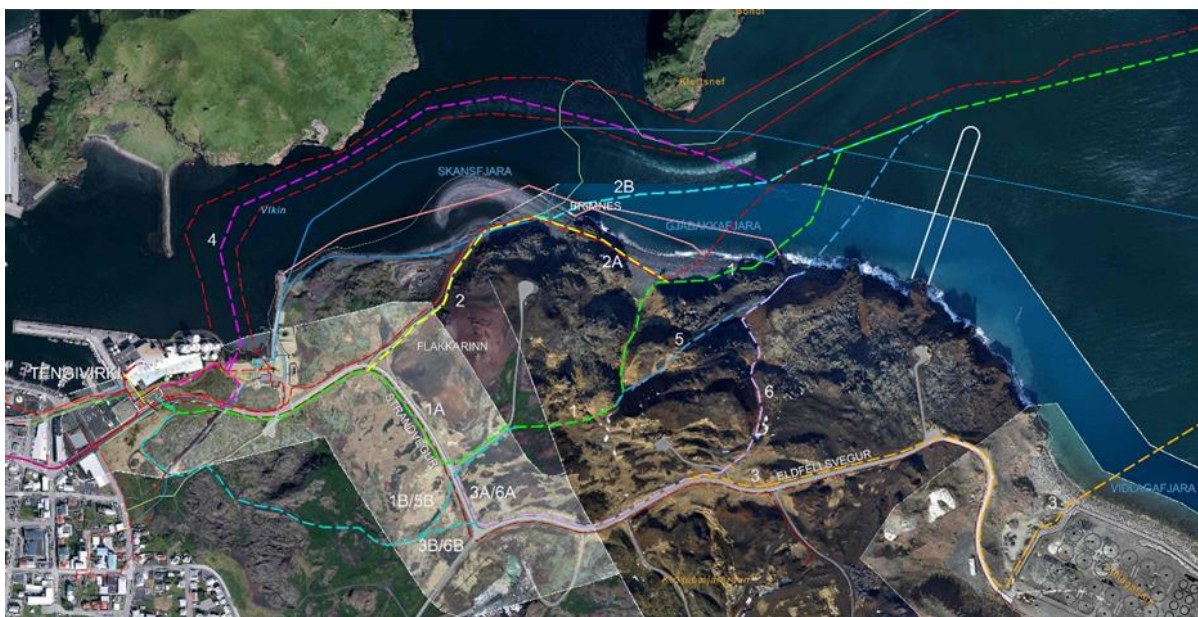
Mikilvægt er að við frekari undirbúning stórskipahafnar og tengdra framkvæmda, m.a. í skipulagi, verði tekið mið af því að þar er gert ráð fyrir þessum mikilvægu tengingum rafmagns og nauðsynlegt að hafa í huga að færsla strengja sem búið er að leggja í jörðu hefur í för með sér rekstartruflanir, getur verið tímafrek og er einnig mjög kostnaðarsöm.

Það felst alltaf ákveðin áhætta í því að leggja strengi í jörðu, m.a. vegna starfsemi og umferðar í og við strenglögnina og eins vegna vinnu við gröft eða aðrar framkvæmdir í nálægð við streng. Sú hætta er fyrir hendi bæði á landi og á sjávarbotni. Komi til skemmda og/eða bilana á jarðstreng getur það verið tímafrekt að gera við hann en reynslan sýnir að slíkar viðgerðir eru mun tímafrekari og erfiðari viðfangs ef þær þarf að framkvæma á sjávarbotni eða ef færa þarf neðansjávarstrengi. Færsla strengja á þessu spennustigi er mjög kostnaðarsöm og eykur rekstraráhættu. Strengir eru í raun ekki færðir, heldur er settur nýr bútur inn í strengleiðina.

2.4 Mögulegar lagnaleiðir fyrir VM4 og VM5

Fyrir liggur kostamat Landsnets fyrir lagnaleiðir VM4 og VM5, sjá viðauka. Í matinu er horft til þess hvernig auka megir öryggi við afhendingu raforku með því m.a. að horfa til landtöku nýrra háspennustrengja á öðrum stað en nú er og að finna nýja legukosti fyrir jarðstrengina á landi. Er það gert til þess að draga úr líkum á að afhending raforku skerðist vegna óhappa eða náttúrvár sem geti valdið skemmdum á mörgum strengjum samtímis ef strengirnir eru allir staðsettir á sama stað. Yfirlit yfir þá 6 kosti sem skoðaðir voru, á landi og í sjó, sést á mynd 2.2. Kostirnir eru:

- Leið 1A : Gjábackkafjara, til suðurs (1.3 km, græn).
- Leið 1B : Gjábackkafjara, til suðurs (1.5 km græn + blá um hraun).
- Leið 2A: Gjábackkafjara, til vesturs (1,2 km, gul + blágræn).
- Leið 2B: Skansfjara, til vesturs (850 m, gul + græn).
- Leið 3A: Viðlagafjara (2,13 km, appelsínugul + græn).
- Leið 3B: Viðlagafjara (2,17 km appelsínugul + blá um hraun).
- Leið 4: Skansinn og Höfnin (fjólublá).
- Leið 5: Austan Gjábackkafjöru (blá).
- Leið 6: Austan Gjábackkafjöru (fjólublá)

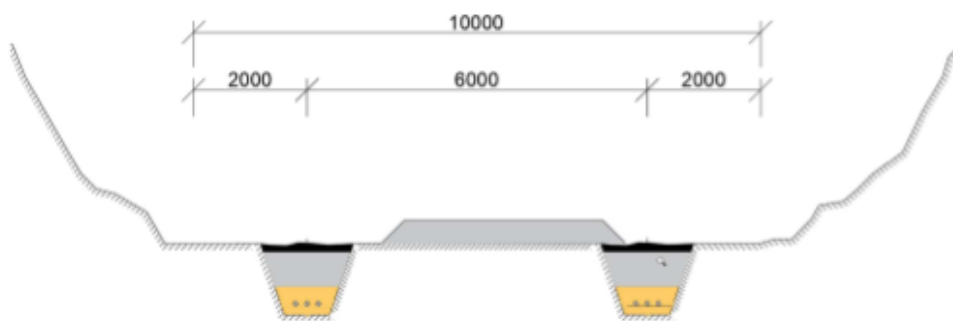
Mynd 2.2: Kostir sem skoðaðir voru í kostamati Landsnets varðandi landtöku háspennustrengja úr sjó og kostir varðandi legu nýrra háspennustrengja á landi (sjá viðauka).

2.4.1 Landtaka háspennustrengjanna

Ljóst er að aðþrengt er orðið í innsiglingunni í Eyjum við Skansfjöruna og vandasamt að leggja fleiri lagnir þar um. Kostamat Landsnets leiddi í ljós að ákjósanlegasti staður fyrir landtöku er í Gjábakka fjöru. Þar sem fjaran liggur utarlega í innsiglingunni er óveruleg hætt á að skip sigli yfir strengina samanborið við þar sem dýpi er minna og umfang hafnarstarfsemi meira. Aðrir kostir fyrir landtöku sem skoðaðir voru eru landtaka við Viðlagafjöru, Skansfjöru og við Skansinn. Viðlagafjara reyndist ekki vera raunhæfur kostur vegna þess hve aðdjúpt er við ströndina og sterkur straumur. Sá kostur (leið 3A og 3B) var því tekinn út snemma í ferlinu. Í Skansfjöru er gert ráð fyrir stórskipahöfn sem taka þarf mið af við lagningu háspennustrengjanna. Sú staðsetning er því ekki talin koma til greina, en auk mögulegra hafnarmannvirkja er sá kostur talinn liggja of nærri öðrum lögnum (leið 2B). Landtaka háspennustrengjanna austast í Gjábakka fjöru er því talin koma best út m.t.t. framangreinds og aðrir kostir eru verulega erfiðari. Sýnt hefur verið fram á að hægt verði að koma strengjunum að landi austan við mögulega stórskipahöfn við Gjábakka fjöru. Sjá nánari umfjöllun í umhverfismati í 4. kafla.

2.4.2 Lega jarðstrengja

Við greiningu á kostum sem til greina koma fyrir jarðstrengina frá Gjábakka fjöru að tengivirki Landsnets við Strandveg 16, er gert ráð fyrir að háspennustrengirnir VM4 og VM5 verði lagðir samhliða en hvor strengur samanstendur af þremur leiðurum (strengsett). Á mynd 2.3 sést mögulegt þversnið af tveimur samsíða jarðstrengjum með 6 m bili á milli strengja. Algengt er að bil milli jarðstrengja sé 6-8 m en það getur farið niður í 3 m við sérstakar aðstæður.

Mynd 2.3: Mögulegt þversnið af tveimur strengsettum VM4 og VM5 með 6 m millibili. Mynd frá Landsneti, sjá viðauka.

Í kostamati er tekið mið af þeim möguleikum sem landslagið býður upp á m.t.t. vinnanleika og óhjákvæmilegs rasks. Þá er einnig höfð hliðsjón af kostnaði og framtíðarmöguleikum um þróun svæða, sbr. þær hugmyndir sem nú eru uppi um mögulega uppbyggingu stórskipahafnar í framhaldi af Skansfjörrunni yfir í Gjábakka fjöru. Samræming skipulagssjónarmiða getur þannig haft úrslitaáhrif á val strengleiða.

Við greininguna á mögulegum lagnaleiðum hefur verið reynt að fylgja sem mest svæðum með lausum jarðvegi, en bent er á í kostamatinu að á Heimaey sé óhjákvæmilegt að lagt sé í hraun og karga eða í grýttar fjörur á því svæði þar sem landtaka háspennustrengs er talin möguleg. Skaði af náttúruvá á landi sé líklegastur vegna sjávargangs í fjöru. Eldgosahætta er lítil og ekki nægilega staðbundin til þess að hafa áhrif á legu strengjanna.

Samkvæmt kostamatinu koma leiðir 1A og 1B helst til greina. Við kynningu tillögunnar á vinnslustigi var gert ráð fyrir leið 1A, sem liggur að hluta meðfram Strandvegi. Við nánari athugun hefur komið í ljóst að kostur 1B hentar betur. Nú þegar liggja jarðstrengir sitt hvoru megin við veginn. Það takmarkar mjög framkvæmdarsvæðið og yrðu því bæði VM4 og VM5 að liggja undir veginum. Því fylgja talsverðar lokanir og rask á framkvæmdartíma, auk þess sem það gerir aðkomu að strengjunum eftir, t.d. til viðgerða, mun meira krefjandi. Einnig er hætt á því að 2 jarðstrengir með svo stuttu bili sem liggja undir malbiki þurrki upp nærliggjandi jarðveg. Það getur haft takmarkandi áhrif á rekstur strengjanna. Leið 1B er að mestu á röskuðu svæði og þar eru göngustígar. Vestari hluti leiðar 1B liggur um áformað skógræktarsvæði (SL-1).

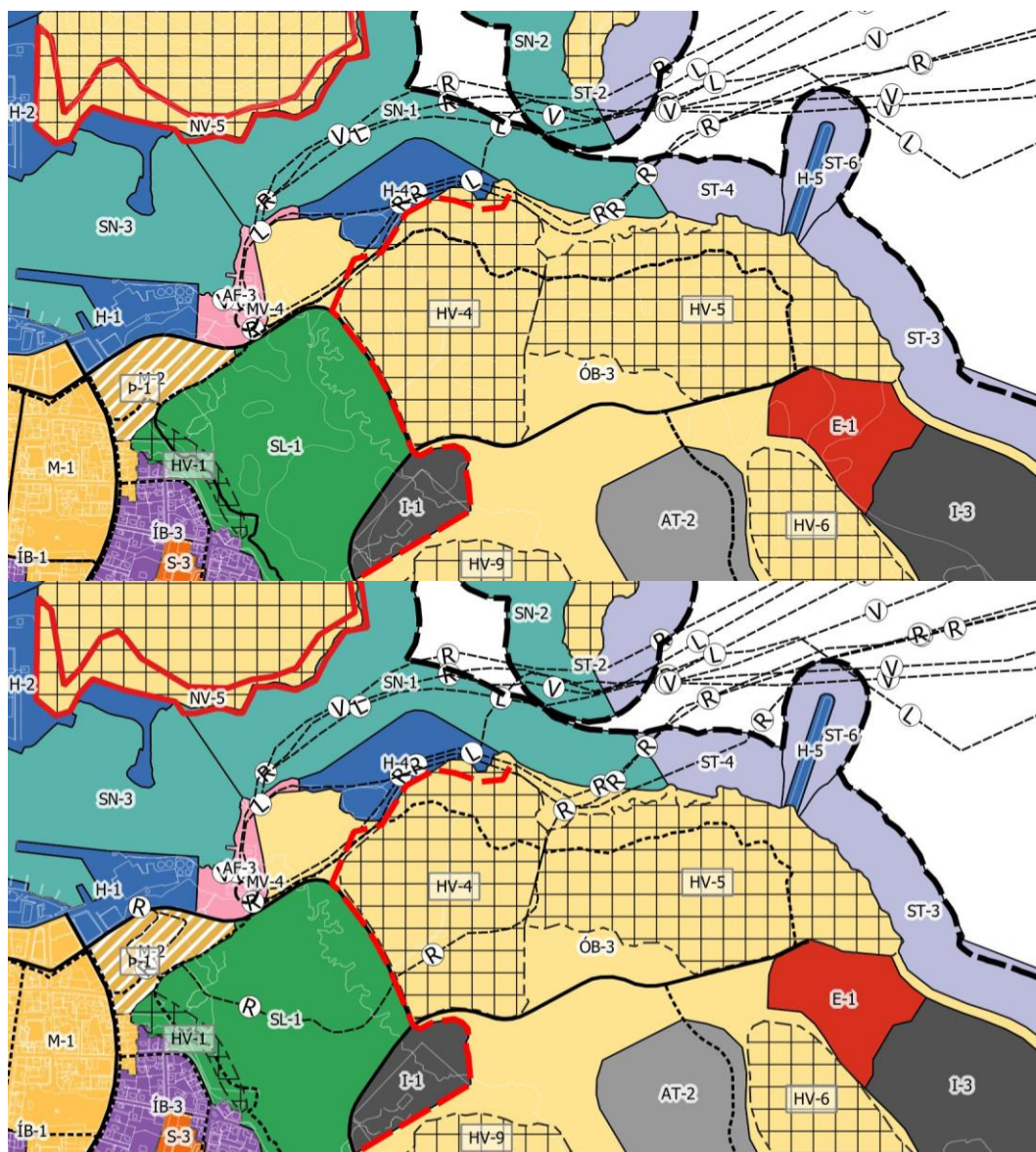
Mynd 2.4. Lega leiðar 1B. Breidd línunnar er 7 metrar.

3 Breytingar á aðalskipulagsgögnum

Breyting á aðalskipulagi nær til þéttbýlisuppdráttar og greinargerðar. Á þéttbýlisuppdrætti er færð inn lega strengja VM4 og VM5 og í greinargerð verður skilmálum fyrir þá landnotkunarreiti sem strengirnir liggja um breytt til að taka af tvímæli um að þeir séu hluti af ráðgerðri landnotkun umræddra reita.

Gerður er fyrirvari um að lega strengja geti vikið hóflega út frá tilgreindri legu á uppdrætti til þess að unnt sé að fella þá betur að landslagi á hönnunar- og framkvæmdastigi. Í þessu samhengi má benda á að raunveruleg lega strengja sem þegar liggja um innsiglinguna víkur nokkuð frá þeirri legu sem sýnd er á uppdrætti eins og sést ef myndir 2.1 og 3.1 eru bornar saman.

3.1 Breytingar á þéttbýlisuppdrætti

Mynd 3.1: Hluti af þéttbýlisuppdrætti Aðalskipulags Vestmannaeyja 2015-2035 fyrir breytingu ofar og eftir breytingu fyrir neðan, skali 1:15.000. Við breytinguna bættast við háspennustrengir í samræmi við legukost 1B.

Skipulagsmörk	Samfélagsþjónusta	Rafveita
Afþreyingar- og ferðamannasvæði	Vötn, ár og sjór	Ljósleiðari
Athafnasvæði	Vegir, götur og stígar	Vatnsveita
Efnistöku- og efnislosunarsvæði	Skógræktar og landgræðslusvæði	Fráveita
Hafnir	Strandsvæði	Hættumatslína A
Iðnaðarsvæði	Sérstök not haf- og vatnssvæða	Hættumatslína B
Íbúðarbyggð	Aðrir vegir	Náttúruvá
Miðsvæði	Gönguleiðir	Hverfisvernd
Óbyggð svæði	Tengivegur	

3.2 Breytingar á greinargerð

Lagðar eru til neðangreindar breytingar á greinargerð Aðalskipulags Vestmannaeyja 2015-2035. Breytingar á skipulagsákvæðum fyrir hverfisverndarsvæði standa ekki í beinu samhengi við umrædda framkvæmd vegna VM4 og VM5 en þeim er ætlað að móta skýrari stefnu um það hvernig farið skuli með aðra strengi en þá sem sýndir eru á aðalskipulagsuppdraetti.

Hverfisverndarsvæði HV-4: Flakkarinn

- ▶ **Skipulagsákvæði fyrir breytingu:**

Lítt gróið svæði með gígum, hrauni og öðrum gosefnum. Svæðið er að hluta til raskað og hluti þess hefur verið græddur upp. Mikið um slóða og gönguleiðir. Uppgræðsla hefur verið samkvæmt áætlunum.

Svæðið er nýtt til göngu og útivistar. Nýta skal þær gönguleiðir sem fyrir eru eins og kostur er og óheimilt er að gera nýja vegslóða.

Efnistaka og mannvirkjagerð er óheimil. Hluti af svæðinu er á náttúruminjaskrá.

- ▶ **Eftir breytingu bætist eftirfarandi texti við skipulagsákvæðin:**

Heimilt er að leggja háspennustrengi utan flutningskerfis innan hverfisverndarsvæðisins, enda séu þeir lagðir þannig að sem minnst rask hljótist af. Framkvæmdaleyfi skal kynna hag- og umsagnaraðilum.

Hverfisverndarsvæði HV-5: Hraunið austan við Flakkarann

- ▶ **Skipulagsákvæði fyrir breytingu:**

Sérstæðar jarðmyndanir úr gosinu 1973. Flakkarinn er stór hraunhóll sem myndaðist þegar norðurhlið Eldfells brotnaði frá fellinu og flaut ofan á hrauninu til norðurs. Þarna er útsýnispallur og gönguleiðir.

Ekki má spilla jarðmyndunum á þessu svæði með mannvirkjagerð og umgengni. Gönguleiðir og útsýnisstaðir í þágu útivistar eða afþreyingar eru heimilar en nýta skal þær gönguleiðir sem fyrir eru.

Ekki skal breyta landslaginu heldur vernda þær jarðmyndanir sem þarna eru. Efnistaka er bönnuð. Svæði skal ekki nota til beitar.

Flakkarinn er á náttúruminjaskrá.

- ▶ **Eftir breytingu bætist eftirfarandi texti við skipulagsákvæðin:**

Heimilt er að leggja háspennustrengi utan flutningskerfis innan hverfisverndarsvæðisins, enda séu þeir lagðir þannig að sem minnst rask hljótist af. Framkvæmdaleyfi skal kynna hag- og umsagnaraðilum.

Í kafla 5.2.1 Rafveita

- ▶ **Í kaflanum segir svo fyrir breytingu:**

Sæstrengir eru færðir inn á aðalskipulagsuppdrátt. Getið er um aðveitustöð og varavélar í skilmálum um landnotkunarreit á hafnarsvæði.

- ▶ **Eftir breytingu hljóðar ákvæðið þannig:**

Háspennustrengir í flutningskerfi eru færðir inn á aðalskipulagsuppdrátt en lega þeirra getur tekið hóflegum breytingum við nánari ákvörðun á hönnunar- og framkvæmdastigi, til þess að

lágmarka rask og fella leguna betur að landi. Getið er um aðveitustöð og varavélar í skilmálum um landnotkunarreit á hafnarsvæði. Taka þarf tillit til helgunarsvæða við aðra mannvirkjagerð eða skógrækt.

Um frágang vegna lagningar háspennustrengja á óbyggðum svæðum með hraunyfirborði og hverfisvernduðum svæðum gilda eftirfarandi sérákvæði:

- *Að hraunsteinar séu teknir frá og notaðir við að endurgera umhverfi.*
- *Að nákvæmt leiðarval sé ákveðið út frá hraunmyndunum á hverjum stað – mögulega verði stundum meira bil milli strengja til að sneiða hjá hraunmyndunum.*
- *Að þar sem strengjaleiðir breyta eðlilegu landslagi vikursyfirborðs (t.d. vegna skeringa eða þar sem eru hólur) að þar sé leitast við að endurgera yfirborðið.*
- *Að leitast sé við að nýjar gönguleiðir séu búnar til þar sem strengjaleiðir búa til nýtt aðgengi.*

4 Umhverfismat

Fyrirhugaðir jarðstrengir liggja um verndarsvæði utan þéttbýlis. Lagning jarðstrengjanna fellur því undir tölulið 10.16 í 1. viðauka laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Framkvæmdin fellur undir flokk B en þar eru tilgreindar þær framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif. Metið er í hverju tilviki með tilliti til eðlis, umfangs og staðsetningar hvort framkvæmdir skulu háðar umhverfismati samkvæmt lögum.

10.16: *Lagning loftlína til flutnings raforku, utan þess sem fellur undir tölul. 10.15, með a.m.k. 66 kV spennu. Lagning strengja í jörð, vatn eða sjó sem eru a.m.k. 10 km og utan þéttbýlis, einnig styttri en 10 km ef staðsettir á verndarsvæðum utan þéttbýlis.*

Umhverfismatið sem hér er sett fram ber þess merki að ítarleg gögn um útfærslu framkvæmdarinnar liggja ekki fyrir en þó er hægt að draga upp nokkuð skýra mynd af áhrifunum. Ítarlegri gögn munu koma fram í greinargerð með tilkynningu framkvæmdaraðilans.

Við mat á umhverfisáhrifum eru dregnir fram umhverfispættir af því tagi sem nefndir eru í 4. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum áætlana og framkvæmda og til viðmiðunar er tilgreind stefna sem varðar framkvæmdina.

Upplýsingar sem hér eru settar fram eru samantekt á kostamati í viðauka. Samantektin á við um þann valkost sem talinn er álitlegastur á þessu stigi í skipulags- og hönnunarferli framkvæmdarinnar.

4.1 Viðmið

Leiðarljós landsskipulagsstefnu 2015-2026 eru:

- Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að sjálfbærri þróun.
- Að skipulag byggðar og landnotkunar sé sveigjanlegt og stuðli að seiglu gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum.
- Að skipulag byggðar og landnotkunar stuðli að lífsgæðum fólks.

- Að skipulag byggðar og landnotkunar styðji samkeppnishæfni landsins alls og einstakra landshluta.

Breytingar á aðalskipulagi Vestmannaeyjabæjar skv. tillögunni eru í samræmi við framangreind leiðarljós.

Í kafla 3.4 í landskipulagsstefnu 2015-2026 er fjallað um samkeppnishæf samfélög og atvinnulíf:

3.4.1 Öflugir innviðir
Skipulagsgerð sveitarfélaga stuðli að uppbyggingu atvinnulífs til framtíðar, með áherslu á gæði í hinu byggða umhverfi og öflugum innviðum. Sérstaklega verði hugað að fjölbreytni atvinnulífs með tilliti til þols gagnvart samfélags- og umhverfisbreytingum. Skipulagsákvæðanir um raforkuflutningsmannvirki geri kleift að tryggja örugga afhendingu raforku, um leið og tekið er tillit til áhrifa á landslag og aðra landnotkun.

Breytingarnar styðja einnig við stefnumið um meginkjarna, þ.e. að skipulag byggðar og þróun þéttbýlis stuðli að samkeppnishæfni og þoli samfélags í einstökum landshlutum og á landinu í heild.

Hraun og jarðmyndanir á svæðinu njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 og þeim á því ekki að raska nema brýna nauðsyn beri til.

Flakkarinn og hraunið austan við Flakkarann eru hverfisvernduð í aðalskipulagi og hluti svæðisins er einnig á C-hluta náttúruminjasrár.

Náttúruminjasrá (C-hluti) nr. 723: *Helgafell og Eldfell, Vestmannaeyjum. (1) Eldfjöllin bæði, hluti af nýja hrauninu og Flakkarinn við Skans. Norðurmörk liggja frá Prestavík með suðurjaðri athafnasvæðis hitaveitunnar, vestur fyrir fellin og til sjávar við Skarfatanga. (2) Stórfenglegt landslag og fræðandi um myndun og mótun lands.*

4.2 Mat á áhrifum

Gera má ráð fyrir að framkvæmdin hafi einkum áhrif á tvo umhverfisþætti, þ.e. yfirborð lands og samfélag íbúa og fyrirtækja í Eyjum. Hér fyrir neðan eru þessi áhrif dregin saman.

4.2.1 Yfirborð lands

Eins og fram kemur í framkvæmdalýsingu hér fyrir framan má búast við að um 7-10 metra breitt belti raskist þar sem strengirnir liggja tveir saman. Leið strengjanna, eftir að komið er á land, er næstum öll um hraun sem rann í Heimaeyjargosinu 1973 en er að mestu á þegar röskuðu landi. Á svo til allri leiðinni hefur lúpína tekið sér bólfestu og sennilegt að hún muni a.m.k. að hluta hylja það land sem raskast. Heildarvegalengdin á landi er um 1.300 metrar og raskað svæði getur því orðið um 13.000 m².

Mynd 4.1: Hér sést yfirborðið sem jarðstrengirnir munu raska. Um helmingur vegalengdarinnar er meðfram vegum og nær öll leiðin er þakin lúpínu.

Þegar horft er til sérstakrar verndar eldhrauna skv. 61. gr. náttúruverndarlaga er bent á rask sem þegar hefur orðið og útbreiðslu ágengra gróðurtegunda sem hylja yfirborðið og draga verulega úr verndargildi hraunsins, þar sem strenglagningin er fyrirhuguð. Skoða þarf möguleika á að nota raskað svæði fyrir göngustíga, sem gætu aukið útivistargildi svæðisins en göngustígar eru nú þegar á vestari hluta strengleiðarinnar.

Áhrif strenglagningarinnar eru því í eðli sínu neikvæð en ekki veruleg.

4.2.2 Áhrif á samfélag

Mikilvægi áreiðanlegrar raforkuafhendingar til Vestmannaeyja fyrir samfélag og atvinnulíf er ótvírætt og óumdeilt. Nýlegar bilanir hafa sýnt fram á að nauðsynlegt er að deila flutningsgetunni niður á fleiri en einn streng og hafa borð fyrir báru, þannig að afhendingarrof sé ólíklegt þótt skemmdir verði eða viðhalds sé þörf. Áhrifin strenglagningarinnar á samfélag eru því ótvírætt jákvæð og veruleg.

4.3 Samantekt

Valkostagreining og ásetningur um að hafa nýju strengina tvo samsíða til að minnka rask sýnir fram á að leitast hefur verið við að minnka raskið eins og kostur er vegna framkvæmdar sem telja verður nauðsynlega fyrir samfélagið í Eyjum.

5 Málsmeðferð

Málsmeðferð er í samræmi við ákvæði skipulagslaga nr. 123/2010 og laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. [Sjá hér í Skipulagsgátt.](#)

Lýsing og tillaga á vinnslustigi var kynnt almenningi og öðrum hagsmunaaðilum í desember 2023. Hafrannsóknastofnun, Vegagerðin, Vestmannaeyjahöfn og Skipulagsstofnun sendu umsagnir án

athugasemda. Náttúrufræðistofnun vísaði í aðra aðalskipulagsbreytingu vegna vatnslagnar og mælti með því að strengirnir færu sömu leið, þ.e. gegnum Brimnes og um Skansfjöru, til þess að hlífa hrauni á landi. Á móti bendir skipulagsfulltrúi á að þessi lega vatnslagnarinnar er aðeins hugsuð til bráðabirgða til að bregðast við hættuástandi enda áform uppi um að byggja upp hafnar svæði á þeim stað og búast má við vegalagningu um hraunið í tengslum við hafnargerðina.

Tillaga þessi er auglýst í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar, dagblöðum og vefmiðlum bæjarmiðla í Vestmannaeyjum í samræmi við 31. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Hún er einnig til sýnis í afgreiðslu Umhverfis- og framkvæmdasviðs í Ráðhúsi Vestmannaeyja, Kirkjuvegi 50.

Athugasemdir skal senda skriflega til umhverfis- og skipulagsfulltrúa, Dagnýjar Hauksdóttur, dagny@vestmannaeyjar.is, á bæjarskrifstofur Vestmannaeyjabæjar eða gegnum [skipulagsgátt](#) Skipulagsstofnunar.

Umsagnaraðilar eru:

- Náttúrufræðistofnun
- Umhverfisstofnun
- Hafrannsóknastofnun
- Vegagerðin
- Vestmannaeyjahöfn
- Landsnet
- HS Veitur

Þegar frestur til athugasemda er liðinn mun sveitarstjórn fjalla um tillöguna á nýjan leik að undangenginni umfjöllun skipulagsnefndar. Í þeirri umfjöllun verður tekin afstaða til athugasemda sem borist hafa og þess hvort gera skuli breytingar á tillögunni. Þegar bæjarstjórn hefur samþykkt tillöguna verður hún send Skipulagsstofnun til staðfestingar.

Viðauki

Kostamat fyrir VM4 og VM5 í Vestmannaeyjum (Landsnet, 2024) er viðauki við þessa tillögu og sett fram í sérstöku skjali.